

Suojelupoliisin ennalta estävän yritysturvallisuustyön kehittä- minen

Lampenius, Markus

2010 Laurea Leppävaara

Laurea-ammattikorkeakoulu
Laurea Leppävaara

Suojelupoliisin ennalta estävän yritysturvallisuustyön kehittäminen

Markus Lampenius
Turvallisuuden koulutusohjelma
Opinnäytetyö
syyskuu, 2010

Markus Lampenius

Suojelupoliisin ennalta estävän yritysturvallisuustyön kehittäminen

Vuosi 2010

Sivumäärä 37

Suojelupoliisi käy säännöllisesti luennoimassa yrityksissä toimialaansa liittyvistä rikosriskeistä ja sen tehtävät on määriteltävä laissa poliisin hallinnosta 10 §:ssä (L 497/2009). Suojelupoliisin tehtävänä on tutkia ja torjua sellaisia hankkeita ja rikoksia, jotka voivat vaarantaa valtion sisäistä tai ulkoista turvallisuutta. Yrityksille järjestettävien turvallisuusluentojen tarkoituksena on auttaa niitä varautumaan paremmin laittoman tiedustelun ja ideologisesti motivoituneen rikollisuuden riskeihin. Suojelupoliisi osallistuu aktiivisesti kansainväliseen tiedonvaihtoon eri tiedustelu- ja turvallisuuspalveluiden kanssa. Tämä yhteistyö on tärkeää kansainvälisen kokonaiskuvan muodostamiseksi vallalla olevista trendeistä.

Opinnäytetyön tutkimusmetodina on toimintatutkimus. Opinnäytetyön tarkoituksena on löytää kehittämisnäkökulmia suojelupoliisin yrityksille tarjoamaan ennalta estävään turvallisuustyöhön. Tutkimuksen ensimmäisessä vaiheessa käytiin läpi suojelupoliisin ja keskusrikospoliisin julkaisemaa materiaalia sekä lainsäädäntöä. Tällä tutkimuksella etsitään pohjaa sille, miksi suojelupoliisi käy luennoimassa yrityksissä. Toinen osa tutkimusta toteutettiin haastattelemalla kymmentä yritystä, joissa suojelupoliisi on käynyt luennoimassa vuoden 2009 aikana.

Yritykset pitävät tärkeänä suojelupoliisin ennalta estäviä turvallisuusluentoja. Erityisen tärkeänä yritykset pitävät tietoa, joka liittyy sähköiseen toimintaympäristöön liittyviin riskeihin. Monet sähköiseen toimintaympäristöön liittyvistä riskeistä ovat yrityksille uusia ja sen takia hyödyllisiä tunnistaa. Toinen kokonaisuus, mitä yritykset pitävät tärkeänä, pitää sisällään laittomaan tiedonhankintaan liittyviä rikosriskejä. Laittomaan tiedonhankintaan liittyvät riskit ovat monta kertaa jo tuttuja yrityksille, mutta luennot antavat vahvistusta yritysten omille käsityksille niistä. Kolmas kokonaisuus liittyy ideologisesti motivoituneen rikollisuuden torjuntaan. Yritykset jotka ovat ideologisesti motivoituneen rikollisuuden kohteina hyötyvät luennoilta saamasta tiedosta, joka pohjautuu myös kansainväliseen tietoon rikollisuuden trendeistä. Monet tämän alueen trendeistä tulevat Suomeen muualta Euroopasta ja näin ollen kansainvälisen tiedon hyödyntäminen auttaa yrityksiä varautumaan riskeihin ennakkoon.

Avainsanat: turvallisuus, suojelupoliisi, yritysturvallisuus, tiedustelu, rikollisuus, vakoilu, yritys vakoilu, ideologinen rikollisuus

Markus Lampenius

Developing prevention work in the Finnish Security Intelligence Service

Year	2010	Pages	37
------	------	-------	----

The Finnish Security Intelligence Service regularly visits companies and delivers lectures about crime risks, which are their responsibility. The main duties of the Finnish Security Intelligence Service have been written in the law. The Finnish Security Intelligence Service has to investigate and prevent plans and crimes which can endanger internal and external national security. The main purpose of preventive lectures to companies is to advise them on how to prevent and identify illegal espionage and ideological crimes. The Finnish Intelligence Security Service takes part in international co-operation and exchanges information with other Security Services. The co-operation is important in order to get the right picture of current trends around the world.

The thesis consists of two sections. The method used is functional research. The main objective of the thesis is to find a developing point of view to preventive work of the Finnish Security Intelligence Service. The first section focuses on legislation and the information published by the Finnish Security Intelligence Service. The purpose of the work was to discover how the Finnish Security Intelligence Service can develop security lectures in companies. The second part of research consisted of interviews in companies that the Finnish Security Intelligence Service visited in 2009.

According to the companies, the lectures of the Finnish Security Intelligence Service are important. They contain information concerning electronic environment risks, which are new for companies. Another important issue is illegal espionage, which is familiar to companies but the lectures strengthen the knowledge they already have. The third part of lectures contains information concerning ideologically motivated crimes. Companies which are targets for ideologically motivated crimes receive important information at the lectures, also based on information from international sources. Many trends in this field emerge in other countries before they come to Finland.

Key words: safety, security, corporate security, espionage, criminality, surveillance, ideological crimes

Sisällys

1	Johdanto	
2	Tutkimusstrategia ja menetelmät	2
3	Opinnäytetyön keskeiset termit	4
4	Suojelupoliisin tehtävät	5
4.1	Suojelupoliisin visio ja arvot	6
4.2	Suojelupoliisin toimintaa säätelevä lainsäädäntö	6
4.2.1	Laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoiminnassa	6
4.2.2	Asetus poliisin hallinnosta	7
4.2.3	Rikoslaki	7
5	Yritysturvallisuus	8
5.1	Turvallisuuspolitiikka	8
5.2	Turvallisuuskulttuuri organisaatiossa	9
5.3	Riskit ja riskienhallinta	9
5.3.1	Riskienhallinnan organisointi yrityksissä	9
5.3.2	Rikosriskien ennalta estäminen	10
5.4	Corporate Governance	12
6	Suojattavat kohteet	12
7	Rikollisuus ilmiönä	14
7.1	Rikoslainsäädännön kehitys	14
7.2	Piilo- ja ilmirikollisuus	15
7.3	Rikoksen vakavuuden määrittäminen	15
8	Tutkimuksen toteutus	16
9	Suojelupoliisin EETT-työn tarkoitus	16
10	Tutkimuksen tulokset	18
11	Suojelupoliisin toiminnan kehittämis ehdotukset	24
12	Johtopäätökset	27
	Lähteet	31
	Lainsäädännölliset lähteet	32
	Kaavioluettelo	32
	Taulukku luettelo	32
	Liitteet	32

1 Johdanto

Tässä opinnäytetyössä tutkitaan, miten suojelupoliisin ennalta estävää turvallisuustyötä voitaisiin kehittää. Tutkimuksen tulosten perusteella tehdään johtopäätöksiä toiminnasta ja sen kehittämisenäkökulmista. Suojelupoliisin tehtävät on määritelty laissa poliisin hallinnosta 10 §:ssä (L 497/2009). Suojelupoliisin ydintehtävänä on ennalta estää rikoksia, jotka vaarantavat valtion sisäistä tai ulkoista turvallisuutta.

Tutkimusmetodina on toimintatutkimus, joka toteutetaan työyhteisössä. Toimintatutkimuksen tarkoituksena on löytää suojelupoliisin ja keskusrikospoliisin tuottamasta julkisesta materiaalista ja muusta lähteenä olevasta materiaalista niitä keskeisiä elementtejä, joiden pohjalle suojelupoliisin ennalta estävä turvallisuustyö rakentuu. Haastattelun avulla etsitään kehittämisenäkökulmia toimintaan. Haastattelin tutkimuksen toisessa vaiheessa kymmentä yritystä, joissa on käyty luennoimassa vuoden 2009 aikana. Suojelupoliisissa ei ole aikaisemmin tehty vastaavaa tutkimusta ennalta estävään turvallisuustyöhön liittyen. Siinä mielessä tämä opinnäytetyö on ensimmäinen kerta, kun yritykset pääsevät ilmaisemaan oman näkökulmansa suojelupoliisin turvallisuusluentoihin.

Suojelupoliisi järjestää säännöllisesti ennalta estävän turvallisuustyön luentoja yrityksille. Luentojen tarkoituksena on auttaa suojelupoliisilla olevan tiedon avulla yrityksiä varautumaan niihin rikosriskeihin, jotka vaarantavat yritysten liiketoimintaa ja kuuluvat suojelupoliisin lakisääteisiin tehtäviin. Yritykset toimivat tänä päivänä kansainvälisessä toimintaympäristössä ja sitä kautta myös rikosriskeihin varautuminen muodostuu haasteelliseksi. Suojelupoliisin toimintaa säädellään asetuksessa poliisin hallinnosta (A 183/1998), laissa henkilötietojen käsittelystä poliisitoiminnassa (L 761/2003), laissa poliisin hallinnosta (L 497/2009) sekä rikoslaissa (L 578/1998).

Suojelupoliisi tekee kansainvälistä yhteistyötä eri turvallisuuspalvelujen kanssa ja saa tämän työn kautta kansainvälistä tietoa laittomaan tiedusteluun ja ideologisesti motivoituneeseen rikollisuuteen liittyvistä riskeistä. Omaa tietoa ja kansainvälistä tietoa yhdistämällä suojelupoliisi kokoaa ennalta estävän turvallisuustyön materiaalin, jonka pohjalta käydään yrityksissä luennoimassa. Toiminnalla autetaan yrityksiä tunnistamaan riskejä ja etsimään oikeanlaisia keinoja riskien hallintaan.

2 Tutkimusstrategia ja menetelmät

Ensimmäisessä vaiheessa tutkittiin toimintatutkimuksen menetelmillä suojelupoliisin EETT-työn (ennalta estävän turvallisuustyön) tarkoitusta. Tutkimuksen lähdemateriaalina on suojelupoliisin ja keskusrikospoliisin julkaisema aineisto, suojelupoliisin toimintaa säätelevä lainsäädäntö ja muu kirjallinen materiaali. Tutkimuksen tarkoituksena on löytää vastaus pääkysymykseen: Miten suojelupoliisin ennalta estävää turvallisuustyötä voidaan kehittää vastaamaan paremmin yritysten tarpeita?

Toisessa vaiheessa suoritettiin puolistrukturoitu haastattelu asiakasyrityksissä. Haastatteluilla selvitettiin, miten suojelupoliisi on onnistunut EETT-luennoissaan ja mitä hyötyä niistä on ollut yrityksille. Haastattelu on joustava menetelmä ja sopii moniin eri tutkimustarkoituksiin. Haastattelun aikana syntyy vuorovaikutussuhde haastateltavan kanssa ja näin ollen on mahdollista suunnata tiedonhankintaa itse tilanteessa. Haastattelun aikana on mahdollista tehdä tarkentavia kysymyksiä ja päätellä tietyistä ei kielellisistä vihjeistä vastausten merkitystä. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 34.) Valinta sen kesken, tehdäänkö haastattelu pelkästään kyselylomakkeella vai varsinaisena haastatteluna, riippuu siitä, mitä tutkimuksella pyritään selvittämään. Puolistrukturoiduissa haastatteluissa kysymykset ovat kaikille haastateltaville samat, mutta vastauksia ei ole sidottu vastausvaihtoehtoihin, vaan haastateltavat voivat vastata omin sanoin. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 47.) Tutkimuksen haastattelukysymykset on suunniteltu niin, että haastateltava voi tuoda niissä esille omia mielipiteitään, mutta tietyillä kysymyksillä tutkitaan tarkemmin rajattuja asioita analysoinnin helpottamiseksi.

Tutkimus on työelämälähtöinen ja sen on tarkoitus palvella EETT-työtä, joten tutkimuksen luotettavuus on edellytys toiminnan kehittämiseksi. Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara toteavat (2008, 119), että tietyn lähestymistavan valinta tutkimukselle merkitsee sitä, että tutkimus on erilainen kuin jos olisi valinnut toisenlaisen strategian. Tutkimuksesta ei välttämättä tule sen parempi, vaikka olisi valinnut toisenlaisen lähtökohdan työn tekemiselle (Hirsjärvi ym. 2008, 119).

Tutkimukseen on valittu lähtökohdaksi kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus, koska sillä kuvataan todellista elämää ja todellisuus on moninainen. Todellisuus voi muodostua monista eri osa-alueista ja näin ollen tutkimuksessa pyritään tutkimaan kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ei ole mahdollista saavuttaa perinteisessä mielessä objektiivisuutta, sillä tutkija ja se mitä tiedetään, ovat saumattomasti limittyneinä toisiinsa nähden. (Hirsjärvi ym. 2008, 157.)

Kvalitatiivisen tutkimuksen tyypillisiä piirteitä ovat seuraavat:

1. Tutkimusmateriaali kerätään todellisesta ympäristöstä ja tiedonhankinta on muutenkin kokonaisvaltaista
2. Tutkija hankkii tiedon omiin havaintoihin pohjautuen ja siksi suositaankin usein ihmistä tiedon hankinnan instrumenttina. Täydentävän tiedon hankinnassa voidaan käyttää apuna lomakkeita ja testejä
3. Aineistoa pitää tarkastella monitahoisesti ja yksityiskohtaisesti, koska tarkoituksena on paljastaa odottamattomia seikkoja
4. Metodeina käytetään sellaisia menetelmiä, että tutkittavien näkökulmat pääsevät esille
5. Kohdejoukko on etukäteen mietitty
6. Olosuhteet ja niiden muuttuminen muokkaavat suunnitelmia ja toteutusta
7. Jokainen tapaus on ainutlaatuinen ja aineistoa tulkitaan sen mukaisesti (Hirsjärvi ym. 2008, 160)

Suojelupoliisin EETT- työn tutkimisessa käytetään kirjallisuusanalyysiä. Suojelupoliisin itse tuottamaa materiaalia verrataan tiedollisesti lähdekirjallisuutena oleviin teoksiin ”Tiedustelu 2000 luvulla” ja ”Ympäristöprotestin Neljäs Aalto”.

Tutkimuksellinen ongelma

Ennalta estäviä turvallisuusluentoja järjestetään säännöllisesti yrityksille vuosittain hieman yli kaksisataa, joten itse luentojen järjestämiseen suojelupoliisilla on syntynyt vahva rutiini. Opinnäytetyössä ei arvioida itse luentojen sisältöä. Hirsjärvi ja Hurme kuvaavat (2001, 15) tutkimusongelmaa tärkeimmäksi ja vaikuttavimmaksi tekijäksi tutkimuksen kokonaisluonteen ymmärtämiselle. Tutkimusongelman myötä voidaan tehdä päätöksiä siitä, millaista aineistoa olisi tarpeen hankkia ja millaisin menetelmin aineisto hankitaan. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 15).

Aiheen valinnan jälkeen syntyy usein tilanne, että aihetta täytyy rajata. Aiheeseen liittyvän materiaalin keräämisen tarkoituksena on pyrkiä osoittamaan mitä halutaan tietää ja mitä halutaan osoittaa. Tutkimustyötä tehdessä on kuitenkin usein ongelmallista päättää kuinka tarkkarajainen ja täsmällinen aiheen tulisi olla. Kvalitatiivinen tutkimus mahdollistaa joustavuutta ongelmanasettelussa. Työskentelyn aikana liikutaan jokseenkin kartoittamattomalla ja ennakoimattomalla alueella. Kvalitatiivisen tutkimuksen aiheen pitää silti olla niin tarkkarajainen, että ulkopuolinen lukija saa käsityksen hankkeen sisällöstä ja tutkijan kyvykkyydestä. (Hirsjärvi ym. 2008, 81-82.)

Opinnäytetyö rajataan tutkimuksellisesti ennalta estävien turvallisuusluentojen kehittämiseen ja siihen, palvelevatko luennot yrityksiä parhaalla mahdollisella tavalla tämän päivän toimintaympäristössä. Opinnäytetyö ei sisällä mitään salaiseksi luokiteltua tietoa.

3 Opinnäytetyön keskeiset termit

Rikosriski on rikoslaisissa (L 626/1996) määritelty ja kriminalisoitu mahdollinen riski, joka kohdistuu yritykseen sen sisältä tai ulkoapäin. Riski-sana juontaa juurensa vanhasta italialaisesta sanasta risicare, joka tarkoittaa uskaltaa. Näin ollen riskiä tarkasteltaessa onkin kysymys yritysten vapaudesta valita eri vaihtoehtojen välillä sekä uskalluksesta tehdä päätöksiä ja ryhtyä tekoihin. Arkikielessä riskillä kuvataan vaaraa ja epätietoisuutta, joka liittyy onnettomuuden mahdollisuuteen. Vakuutusmielessä riskillä tarkoitetaan tapahtumia, joita yritykset voivat kohdata sekä niitä arvoja ja pääomia, joita ne omistavat. Riskiä arvioitaessa onkin tarkasteltava toisaalta sen haitallisuutta ja todennäköisyyttä ja toisaalta sen hallittavuutta ja rajoitettavuutta. (Kuusela & Ollikainen 2005, 16-17.)

Ennalta estävä turvallisuustyö (EETT-työ) on suojelupoliisin ennalta estävää toimintaa, jonka tarkoituksena on tarjota yrityksille ja yhteisöille luentoja, joiden aiheet liittyvät suojelupoliisin toimialaan (Suojelupoliisi 2010).

Turvallisuus käsitteenä voidaan ymmärtää monella eri tavalla. Turvallisuus pitää sisällään kaiken mahdollisen, mutta samalla ei mitään erityistä. Turvallisuuden ja riskin välinen suhde on monesti epäselvä. Sanat voivat olla joissain asiayhteyksissä toistensa vastakohtia, mutta joissain asiayhteyksissä jopa synonyymejä. (Leppänen 2006, 52.)

Suojattavien kohteiden vahingoittumattomuuteen liittyvillä riskeillä on yhteys turvallisuuden tunteeseen. Turvallisuudella on merkitystä siinä vaiheessa, kun riskit uhkaavat, sillä turvallisuutta lisäämällä saadaan käännettyä negatiiviset tunteet positiivisiksi. Henkilöillä voi olla erilaisia käsityksiä turvallisuuden tilasta, sillä jollain voi olla tietoa riskeistä ja toteutumisen todennäköisyydestä, kun taas toisella henkilöllä ei ole mitään tietoa riskeistä. Suojattavien kohteiden vahingoittumattomuuteen vaikuttaa se, miten todennäköinen riski ajallisesti ja tosiasiallisesti on. (Leppänen 2006, 54-56.)

Turvallisuusluento on opetustapa, jota käytetään silloin, kun on paljon ihmisiä läsnä. Turvallisuusluennoilla pyritään tilanteeseen, jossa tapahtuisi aktiivista oppimista. Aktiivisen oppimisen aikana korostuvat yhteistoiminnalliset valmiudet, jolloin opitaan jakamaan kokemuksia. (Helakorpi 1999, 23.) Turvallisuusluennolla asiasisältö kootaan sen mukaan, kenelle luento

olla pitämässä. Turvallisuusluennolla voidaan keskittyä johonkin tiettyyn turvallisuuden osa-alueeseen tai kyseessä voi olla yleisluento turvallisuustilanteesta.

4 Suojelupoliisin tehtävät

Suojelupoliisi on operatiivinen turvallisuusviranomainen ja valtakunnallisena yksikkönä osa poliisiorganisaatiota. Suojelupoliisilla on operatiivinen ja strateginen toimiala. Operatiiviseen toimialaan kuuluu viisi tulosityksikköä: vastavakoilu-yksikkö, terrorismintorjunnan yksikkö, turvallisuusyksikkö (sisältää myös turvallisuusselvitys- ja lausuntotoiminnot), kenttävalvontayksikkö ja alueyksikkö. Suojelupoliisin pääosasto sijaitsee Helsingissä ja sillä on aluetoimistoja kahdeksalla eri paikkakunnalla. Suojelupoliisi uudisti organisaatiotaan vuoden 2009 alussa. Poliisin hallintarakennetta uudistettiin laajemminkin ja suojelupoliisin uudistus oli osa kokonaisuudistusta. Suojelupoliisi tavoitteli uudistuksella organisaatorakenteen madaltamista ja tiivistämistä. Suojelupoliisin palveluksessa on noin 220 henkilöä, joista puolet on poliisimiehiä ja puolet eri alojen siviilivirkamiehiä. (Suojelupoliisi 2010.)

”Suojelupoliisin tehtävänä on torjua sellaisia hankkeita ja rikoksia, jotka voivat vaarantaa valtio- ja yhteiskuntajärjestystä tai valtakunnan sisäistä tai ulkoista turvallisuutta sekä suorittaa tällaisten rikosten tutkintaa. Sen tulee myös ylläpitää ja kehittää yleistä valmiutta valtakunnan turvallisuutta vaarantavan toiminnan estämiseksi”. (Laki poliisin hallinnosta 497/2009). ”Valtion turvallisuusuhkien torjuntaan erikoistuneena poliisiyksikkönä suojelupoliisi osallistuu parlamentaarisen demokratian ja yhteiskunnan turvallisuusetujen suojeluun” (Suojelupoliisi 2010).

Suojelupoliisi osallistuu aktiivisesti eri maiden turvallisuusviranomaisten kansainväliseen yhteistyöhön ja tärkeimpiä yhteistyökumppaneita ovat tiedustelu- ja turvallisuuspalvelut. Yhteistyöllä turvataan osaltaan edellytyksiä suojelupoliisin tehtävien hoitamiseen kaikilla toimintasektoreilla. On selvää, että tiedonvaihto ja kansainväliset suhteet ovat avainasemassa tiettyjen globaalien ilmiöiden seuraamisessa. Suojelupoliisin toimintavaltuudet rajoittuvat Suomen rajojen sisäpuolelle, joten sen on hankittava kaikki kansainvälinen tieto kansainvälisen yhteistyön avulla. (Suojelupoliisi 2010.)

Suojelupoliisi tekee päivittäistä yhteistyötä muun poliisin kanssa. Keskeisimpiä yhteistyöviranomaisia ovat keskusrikospoliisi, tulli ja rajavartiolaitos. Suojelupoliisin pääasialliset asiakkaat ovat ne yritykset ja yhteisöt, jotka kuuluvat turvallisuusselvitysmenettelyn piiriin. Yrityksiä ja yhteisöjä on noin 60. Suojelupoliisi pitää vuosittain noin 200 turvallisuusluentoa, joissa se kertoo ajankohtaisista toimialaansa liittyvistä turvallisuusasioista. (Suojelupoliisi 2010.)

4.1 Suojelupoliisin visio ja arvot

Visio on osa johtamisen kivijalkaa. Tänä päivänä on yleistä, ettei organisaation visio saa ansaitsemaansa huomiota ja arvostusta esimiestyön konkreettisena työkaluna. Yhteisesti hyväksytyyn vision tarkoituksena on sitouttaa henkilöstöä ja suunnata tekemistä yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi esimiesten pitää osoittaa jokaiselle työntekijälle, kuinka kunkin työn tekeminen liittyy olennaisesti organisaatiotason tavoitteisiin. (Aarnikoivu 2008, 19-20.) Suojelupoliisin visiona on olla ajan vaatimusten mukana uudistuva, yhteistyökykyinen, ammattitaitoinen sekä tunnistaa ja ennalta estää valtion ja yhteiskunnan turvallisuutta uhkaavat hankkeet ja rikokset. (Suojelupoliisi 2010.)

Poliisin yhteisiksi arvoiksi on määritelty oikeudenmukaisuus, ammattitaito, palveluperiaate ja henkilöstön hyvinvointi (Poliisi 2010). Suojelupoliisin perusarvoja ovat lisäksi laillisuus, luotettavuus ja laatu. (Suojelupoliisi 2010.)

4.2 Suojelupoliisin toimintaa säätelevä lainsäädäntö

Suojelupoliisin toimintaa säädellään ja ohjataan lakitasolla. Tarkentavat suojelupoliisia koskevat velvoitteet löytyvät poliisiasetuksesta.

4.2.1 Laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoiminnassa

”Suojelupoliisin toiminnallinen tietojärjestelmä on suojelupoliisin käyttöön tarkoitettu pysyvä automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidettävä henkilörekisteri. Suojelupoliisin toiminnallinen tietojärjestelmä voi sisältää tietoja, joita on tarpeen käsitellä oikeus- ja yhteiskuntajärjestystä tai valtion turvallisuutta vaarantavien hankkeiden tai rikosten estämiseksi tai selvittämiseksi. Henkilön henkilöllisyyttä koskevista tiedoista saadaan tallettaa täydellinen nimi, syntymäaika, henkilötunnus, sukupuoli, äidinkieli, kansalaisuus, siviilisääty, syntymävaltio, syntymäkotikunta, kotikunta, ammatti, osoite ja puhelinnumero tai muu yhteystieto, tieto henkilön kuolemasta ja ulkomaalaisen henkilön matkustusasiakirjan tiedot”. (Suojelupoliisi 2010.)

”Suojelupoliisin toiminnalliseen tietojärjestelmään talletetaan myös tiedot turvallisuusselvityksistä annetussa laissa tarkoitetusta suojelupoliisin tekemästä perusmuotoisesta turvallisuusselvityksestä ja laajasta turvallisuusselvityksestä, selvityksen kohteena olevan henkilön tunnistetiedot sekä selvityksen antamisaika”. (Laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoiminnassa 761/2003.)

4.2.2 Asetus poliisin hallinnosta

”Suojelupoliisin tulee poliisin hallinnosta annetussa laissa säädetyn tehtävän toteuttamiseksi antaa ministeriön vahvistamien yleisten perusteiden mukaisesti viranomaisille ja yhteisöille sellaisia ohjeita, neuvoja ja tietoja, jotka ovat tarpeen valtion turvallisuuden ylläpitämiseksi tai siihen kohdistuvien loukkausten estämiseksi” (Asetus poliisin hallinnosta 183/1998).

4.2.3 Rikoslaki

Vakoilu ja törkeä vakoilu ovat määrätty suojelupoliisin tutkittaviksi rikoksiksi.

Vakoilu

”Joka vierasta valtiota hyödyntääkseen tai Suomea vahingoittaakseen hankkii tiedon sellaisesta Suomen maanpuolustusta tai muuta poikkeuksellisiin oloihin varautumista, Suomen ulkomaansuhteita, valtiontaloutta, ulkomaankauppaa tai energiahuoltoa koskevasta taikka muusta niihin rinnastettavasta, Suomen turvallisuuteen vaikuttavasta seikasta, jonka tuleminen vieraan valtion tietoon voi aiheuttaa vahinkoa Suomen maanpuolustukselle, turvallisuudelle, ulkomaansuhteille tai kansantaloudelle, on tuomittava vakoilusta vankeuteen vähintään yhdeksi ja enintään kymmeneksi vuodeksi.

Vakoilusta tuomitaan myös se, joka vierasta valtiota hyödyntääkseen tai Suomea vahingoittaakseen toiselle välittää, luovuttaa tai ilmaisee taikka julistaa 1 momentissa tarkoitetun tiedon”. (Rikoslaki 578/1998.)

Törkeä vakoilu

”Jos vakoilu

- 1) tehdään poikkeuksellisissa oloissa
- 2) koskee Suomen maanpuolustukselle, turvallisuudelle, ulkomaansuhteille tai kansantaloudelle erittäin merkittävää seikkaa tai
- 3) on omiaan aiheuttamaan erityisen suurta 5 §:ssä tarkoitettua vahinkoa

ja vakoilu on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, rikoksentekijä on tuomittava törkeästä vakoilusta vankeuteen vähintään neljäksi vuodeksi tai elinkaudeksi.

Yritys on rangaistava”.

(Rikoslaki 578/1995.)

Tietojen poistaminen suojelupoliisin toiminnallisesta tietojärjestelmästä

”Henkilöä koskevat tiedot poistetaan suojelupoliisin toiminnallisesta tietojärjestelmästä 25 vuoden kuluttua viimeisen tiedon merkitsemisestä. Tietojärjestelmässä olevat tiedot perusmuotoisesta turvallisuusselvityksestä ja laajasta turvallisuusselvityksestä poistetaan vuoden kuluessa vastaavan uuden selvityksen antamisesta, viimeistään kuitenkin kymmenen vuoden kuluttua selvityksen antamisesta”. (Laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa 761/3003.)

5 Yritysturvallisuus

Yritystoiminnan lähtökohtana on se, että toiminta tuottaa omistajilleen voittoa. Yrityksissä toimintastrategia luodaan ja muokataan sellaiseksi, että varmistutaan voiton maksimoinnissa kaikissa olosuhteissa. (Leppänen 2006, 21.) Turvallisuusjohtaminen sisältää tänä päivänä kaikki ne osa-alueet ja toiminnot, joiden avulla varmistetaan organisaation tavoitteiden saavuttaminen ja suojattavien kohteiden vahingoittumattomuus. Turvallisuusjohtamisella käsitetään siis perinteisen turvallisuuden osa-alueiden lisäksi liike- ja muiden riskien hallinta. Turvallisuusjohtamisen Portfolio yhdistää turvallisuuden osa-alueet selkeäksi kokonaisuudeksi. Turvallisuusjohtamisessa on tärkeää huomioida kaikki turvallisuuteen liittyvät osa-alueet, sillä turvallisuusasiat nähdään monesti pelkästään tietoturvaluutena tai kiinteistön teknisenä turvallisuutena. Turvallisuusjohtamisen Portfolion toteuttamiseen vaikuttavat turvallisuuden eri osa-alueiden toimintakulttuurit. Lainsäädännöllä säädellään yleensä tiettyä turvallisuusjohtamisen osa-aluetta ja viranomaisten valvonta kohdistetaan oman hallinnon turvallisuuteen. (Leppänen 2006, 57-58.)

Turvallisuusjohtamisen kautta toteutetaan omistajan tahtoa turvallisuuden hallitsemisessa. Organisaatioturvallisuudessa on kaikkia niitä elementtejä, joilla organisaation turvallisuusriskejä hallitaan. Organisaatioturvallisuuden päämääränä on häiriöttömän toiminnan varmistaminen. Organisaatioturvallisuus voidaan jakaa suojattavien kohteiden määrittelyyn, riskien arviointiin, riskien hallinta- ja turvallisuustoimenpiteiden suunnitteluun ja toteutukseen sekä jatkuvaan arviointiin ja parantamiseen. Turvallisuusjohtamisen Portfolion ylimmällä tasolla ovat organisaation missio, visio ja strategia. Toisella tasolla ovat operatiivisen toiminnan organisoiminen sekä organisaation prosessit tuotantovälineineen. (Leppänen 2006, 59-60.)

5.1 Turvallisuuspolitiikka

Turvallisuuspolitiikka osoittaa organisaation johdon sitoutumista turvallisuuteen ja määrittelee sen, mikä asema turvallisuudella on organisaation strategiassa. Turvallisuuspolitiikan toteuttamista täytyy edeltää suojattavien kohteiden määrittely ja se miten turvallisuusvastui-

den jakautuminen organisaatiossa toteutetaan. Ulkoisella turvallisuuspolitiikalla linjataan ne asiat, joilla on merkitystä ulkoisiin toimijoihin. Sisäisessä turvallisuuspolitiikassa henkilöstöllä on tärkeä rooli. Turvallisuuspolitiikkaa täydennetään turvallisuustoiminnan strategialla sekä toimintasuunnitelmalla. (Leppänen 2006, 177-179.)

5.2 Turvallisuuskulttuuri organisaatiossa

Turvallisuuskulttuuri osoittaa organisaatiossa yleistä suhtautumista riskeihin. Turvallisuuskulttuurissa voidaan nähdä ryhmän ja yksilön vaikutuksia. Joissain ryhmissä käsitykset riskeistä voivat muodostua hyvin samansuuntaisiksi, jolloin yksittäisen ryhmän jäsenen on helppoa muodostaa omia asenteitaan vastaamaan ryhmän käsityksiä. Vaikka riskikäsitykset ovatkin sosiaalisia, niin asenteet ovat yksilöllisiä. Näin ollen, jos henkilöllä on erilaiset asenteet riskeihin, kuin muilla ryhmän jäsenillä, niin henkilö joko muuttaa asenteitaan tai ryhmää. (Leppänen 2006, 185-186.)

5.3 Riskit ja riskienhallinta

Kaikkeen yritysten toimintaan liittyy epävarmuus. Epävarmuus johtuu siitä, ettei tiedetä ovatko tulevat tapahtumat myönteisiä vai kielteisiä. Päätöksenteossa pitää huomioida aina riskien mahdollisuudet, koska ne voivat vaarantaa toimintojen jatkuvuutta ja uhata niiden tuloksia. Hallittu riskien ottaminen kuuluu yritysten toimintaan, koska yritysten on menestyttävä kilpailussa. Etukäteen tehdyillä suunnitelmilla yritykset voivat parantaa turvallisuuttaan ja tulevaisuuden ennustettavuutta. Riskejä arvioitaessa on huomioitava monia näkökulmia, kuten riskien suuruus, hyväksyttävyyys, kohdentuvuus ja riskikokemuksen problematiikka. (Kuusela & Ollikainen 2005, 15-16.)

5.3.1 Riskienhallinnan organisointi yrityksissä

Suomalaisissa yrityksissä riskienhallinta on ollut perinteisesti rahoitusjohtajan vastuulla, jolloin painopiste on ollut rahoitustoiminnoissa tai turvallisuuspäällikön vastuulla, jolloin painopiste on ollut paloturvallisuudessa. Tänä päivänä yrityksissä on opittu katsomaan riskienhallintaa laajempänä kokonaisuutena, jonka seurauksena kehittämis- ja valvontatehtävät ovat siirtyneet sisäiselle tarkastukselle. (Kuusela & Ollikainen 2005, 129.) Kuuselan ja Ollikaisen mukaan (2005, 129) sisäinen tarkastus ei saisi olla vastuussa pelkästään operatiivisesta riskien hallinnasta vaan sen pitäisi tarjota myös riippumatonta ja objektiivista arviota siitä, miten organisaation sisällä saavutettaisiin parhaiten asetetut tavoitteet. Organisaation sisällä riskienhallinta pitää järjestää siten, että vastuu toiminnoista on mahdollisimman ylhäällä, koska henkilöillä pitää olla tarpeeksi asiantuntemusta ja valtaa viedä asioita eteenpäin organisaatiossa. (Kuusela & Ollikainen 2005, 129.)

5.3.2 Rikosriskien ennalta estäminen

Yritysten ja organisaatioiden toiminnan lähtökohtana on luoda perusta turvalliselle ja häiriötömälle tuotannolle, toiminnalle, asioinnille ja työskentely-ympäristölle. Turvallisuustyön on oltava ennalta ehkäisevää onnettomuus-, vaara- ja vahinkotilanteissa ja rikosten torjunnassa. Yleisesti voidaan todeta, että ennalta ehkäisevä turvallisuustyö on kannattavampaa kuin jälkikäteinen vahinkojen korjaaminen. (Keskusrikospoliisi 2010, 1.)

Rikosten torjunta on huomioitava kaikissa yritysturvallisuuden osa-alueissa. Riskien kokonaisarviossa pitäisi käydä läpi myös rikostorjuntaan liittyviä kysymyksiä, koska sillä helpotetaan varautumista erityisesti suomalaisten yritysten tavanomaisimpiin rikosuhkiin. Yritysten rikosturvallisuuden perusteisiin kuuluvat:

”1. Rikosten ennalta ehkäiseminen

- Rikosriskien arvioiminen (osana muuta riskien arviointia)
- Yritysten etiikka, moraalit, sanktio- ja toimintaperiaatteet: yritysten tapa toimia rikosten torjunnassa
- Yrityskohtaisten käytännesääntöjen laatiminen
- Vastuun kohdentaminen ja toimimisvelvollisuus
- Henkilöstön ja kolmansien osapuolten huolellisuus
- Tietoisuuden ylläpitäminen = tiedottaminen ja koulutus
- Prosessikohtaiset tarkastukset ja valvonta

2. Rikosten paljastaminen

- Rikoksen ja väärinkäytösten sisäinen ilmoitusmenettely
- Poikkeama-, häiriö- ja virhetietojen kerääminen ja raportointi
- Sisäinen valvonta - ja tarkastus
- Tarvittaessa erityiset kontrollit haavoittuviin prosesseihin

3. Toimenpiteet rikostilanteessa

- Sisäinen tutkinta- ja selvittämismenettely ja valtuudet
- Tiedotus- ja viestintäohjeet
- Toipumisohjeet”

(Keskusrikospoliisi 2010, 2-3)

Yritysturvallisuuteen liittyvillä kysymyksillä on tärkeä merkitys elinkeinoelämän ja sitä kautta yhteiskunnan kilpailukykyyn kannalta. Suomessa on alettu enenemässä määrin painottamaan turvallisuutta kilpailukykytekijänä esimerkiksi talouspolitiikan rinnalla. Yrityksille tehdyistä

kyselyistä selviää, että toimintaympäristön turvallisuus on muiden toimintaan vaikuttavien osa-alueiden rinnalla tärkeä osa kilpailukykyyn vaikuttavista tekijöistä. Yritysten riskienhallinta tietous ei ole vielä riittävällä tasolla niihin kohdistuvat riskit huomioon otettuna. Pienet yritykset ovat tässä suhteessa suuria yrityksiä huonommassa asemassa. Pienet yritykset eivät saa viranomaisilta riittävästi tietoa rikosilmiöistä eivätkä viranomaiset saa tarpeeksi tietoa yrityksiin kohdistuvasta rikollisuudesta. Tiedon puutteellisuuden vuoksi tilastointi jää hajanaiseksi, mikä johtuu osittain siitä, että mainetekijöiden vuoksi yritykset eivät halua ilmoittaa kaikkia rikos- ja väärinkäytösepäilyjä poliisille. (Sisäasiainministeriö 2008, 32-33.)

Henkilöstön suojaaminen rikosriskejä vastaan on tarpeen yrityksissä. On kuitenkin muistettava, että yrityksessä työskentelevä henkilö voi olla myös mukana yritykseen kohdistuvassa väärinkäytöksessä tai rikoksessa. Yritykset ovat vuonna 2008 tehdyn selvityksen mukaan arvioineet, että henkilöstöön kohdistuneet turvallisuusriskit ovat lisääntyneet viimeisen kolmen vuoden aikana. (Keskusrikospoliisi 2009, 4.)

Henkilöstön sitouttamisella ja oikealla henkilöstöpolitiikalla on merkitystä ja vaikutusta yrityksen rikosturvallisuuteen. Henkilöstön sitouttamisella ja hyvällä työilmapiirillä varmistetaan vaihtuvuuden välttäminen ja vähennetään halukkuutta käyttää työnantajayritystä hyväksi rikollisia tarkoituksia varten. (Keskusrikospoliisi 2009, 10.)

Tietoturvallisuuden riskeihin on varauduttava erityisesti tieteellis-teknis-taloudellista laitonta tiedonhankintaa ja yritysvakoilua vastaan. Hyvin rahoitettuja ja ammattimaisesti toteutettuja hyökkäyksiä vastaan täytyy suojautua tavanomaista virustorjuntaa ja palomuuria korkeatasoisimmilla tietoturvaluustoimenpiteillä, jotka kattavat myös inhimillisestä toiminnasta koituvat uhat. Jos näihin uhkiin ei varauduta riittävän tosissaan, niin pahimmassa tapauksessa laitton tiedonhankinta uhkaa yrityksen liiketoiminnan jatkuvuutta. (Keskusrikospoliisi 2009, 18.)

Viranomaisten toimintamahdollisuuksia ja yhteistyötä yritysten kanssa on edelleen kehitettävä, jotta voidaan ottaa huomioon yrityksiin kohdistuvan rikollisuuden uudet tekotavat ja ilmiöt. Keskeinen osa yrityksiin kohdistuvan rikollisuuden torjunnassa on tiedottamisen sujuvuudella. On oleellista huolehtia siitä, että viranomaisten tiedonsaantioikeudet ja valvonta ovat riittäviä. (Keskusrikospoliisi 2009, 32.)

Sisäisen turvallisuuden ohjelmassa on tuotu esille keskeisiä riskejä myös yritysturvallisuuteen liittyen. Järjestäytynyt rikollisuus käyttää yhä enemmän laillista liiketoimintaa rikollisessa toiminnassaan (Sisäasiainministeriö 2008, 11).

5.4 Corporate Governance

Corporate governance termille ei ole olemassa yhtä ainoata määritelmää. Alan julkaisuissa on käytetty usein määritelmää, jonka mukaan kyseessä on kokoelma suhteita yhtiön johdon, hallituksen ja osakkeenomistajien sekä muiden sidosryhmien välillä. Corporate governancen tehtävänä on tarjota rakenne, jonka avulla yhtiölle luodaan tavoitteet sekä mietitään millä keinoilla ne saavutetaan ja miten suorituksia valvotaan. Corporate governancen tehtävänä on lisätä hyvinvointia organisaation sisällä ja usein se onkin tapa, jolla yhtiön hallinto toimii. Riskienhallinnan merkitys näkyy myös corporate governance - suosituksissa. Iso-Britanniassa käytössä olevan suosituksen mukaan yrityksen hallituksen on käytävä läpi vähintään vuosittain yrityksen sisäisen valvontajärjestelmän tehokkuus. Suomessa pörssinoteerattujen yritysten on määriteltävä sisäisen valvonnan toimintaperiaatteet, jonka lisäksi on selostettava periaatteet, joiden mukaan riskienhallinta on järjestetty. Suosituksen mukaan osakkeenomistajilla on oikeus saada riittävästi tietoa riskienhallinnasta. (Kuusela & Ollikainen 2005, 125-126.)

6 Suojattavat kohteet

Organisaatio määrittelee itselleen toimintansa kannalta elintärkeät kohteet. Turvallisuudella ja riskienhallinnalla suojataan samat kohteet. Käytännössä kyseessä ovat ihmiset, omaisuus, tieto, toiminta, maine ja ympäristö. (Leppänen 2006, 63.)

Ihmiset

Organisaation tärkein suojattava asia on ihminen. Organisaation sisällä täytyy kuitenkin tehdä riskikartoitus, sillä kaikkiin henkilöihin ei liity samanlaisia riskejä. Riskien arvioinnissa huomioidaan koko henkilöstö sekä myös ulkopuoliset henkilöt, jos toiminnalla vaarannetaan ulkopuolisten turvallisuus. Turvallisuussuunnittelussa jaotellaan henkilöstö, asiakkaat, alihankkijat, tavaroiden ja palveluiden toimittajat, vierailijat sekä muut sivulliset. (Leppänen 2006, 64.)

Omaisuus

Omaisuuksien alle kuuluvat rakennukset, kiinteistöt, koneet, laitteet, rahavarat, arvopaperit, tuotemerkit, sopimukset ja suunnitelmat, mutta myös tieto luokitellaan omaisuudeksi. Omaisuuden kohdalla pitää huomioida myös alihankkijoiden ja tavarantoimittajien hallussa oleva omaisuus, joka on organisaation käytettävissä. Omaisuus on merkityksellistä organisaatiolle, sillä sen avulla mahdollistetaan toiminnan toteuttaminen. (Leppänen 2006, 65.)

Tieto

Tiedon merkitys organisaatiolle näkyy mm. uusissa patenttihakemuksissa, joilla parannetaan jonkun tuotantolaitteen ominaisuuksia. Tieto on materiaaliin verrattavissa olevaa omaisuutta ja sen omistaa aina joku. Organisaatiolla on omistusoikeus sellaiseen tietoon, joka on tehty työaikana ja jonka kustannuksiin organisaatio on osallistunut. (Leppänen 2006, 66-67.)

Toiminta

Suojattavien kohteiden määrittelyssä on otettava huomioon yrityksen kannalta merkitykselliset toiminnot. Toiminnot voidaan jaotella ydintoimintoihin, tukitoimintoihin ja muihin vaikuttaviin toimintoihin. Ydintoiminnot pitävät sisällään kaiken sen toiminnan, jolla ollaan suoraan tai välillisesti yhteydessä asiakkaisiin. Ydintoimintoihin kohdistuvat vahingot vaikuttavat suoraan asiakkaisiin ja sitä kautta vähentävät organisaation tuotanto- ja palvelutasoa. Tukitoiminnot pitävät sisällään ydintoimintoja tukevia prosesseja. Tukitoimintoja ovat ylläpito- ja huoltotoiminnot sekä hallinnolliset prosessit. Tukitoiminnoilla on merkitystä asiakkaille tuotettavaan lisäarvoon ja organisaation kokonaisuudessa. Muut vaikuttavat toiminnot tulevat organisaation ulkopuolelta eikä organisaation pysty niihin itse vaikuttamaan. Tällaisia toimintoja voivat olla infrastruktuurin, ympäristön ja muiden toimijoiden tuottamat toiminnot. (Leppänen 2006, 69-70.)

Maine

Mainetta on vaikea kuvata suojattavana kohteena, sillä se on osa aineetonta oikeutta, jolla on merkitystä organisaation arvostukselle organisaation sisällä ja sen ulkopuolella. Maineen arvo voidaan mitata liikevaihdon tai asiakaskannan menettämisen kautta. Maineen turvaaminen on vaikeaa, sillä riskien arvioinnissa sille on lähes mahdotonta antaa realistista arvoa. Maineen määrittämisen lähtökohdaksi voidaan ottaa jonkin ulkopuolisen toimijan arvio kohdeorganisaatiosta. (Leppänen 2006, 74-75.)

Ympäristö

Ympäristöä suojatessa puhutaan organisaation ulkopuolisesta alueesta. Työntekijöiden työkyvyn turvaamiseen vaikuttaa työterveydenhuollon toimiminen. Työterveydenhuollossa voidaan havaita riittävän ajoissa perinnölliset sairaudet, alkoholiongelmat ja muut ongelmat, jotka vaikuttavat organisaatioturvallisuuteen. Ympäristön suojeleminen ja ilmastokysymykset asettavat kasvavassa määrin vaatimuksia organisaatioiden teollisten jätteiden käsittelylle ja suodatus- ja puhdistusjärjestelmille. (Leppänen 2006, 76-77.)

7 Rikollisuus ilmiönä

Sanat rikos ja rikollisuus herättävät meissä jokaisessa jonkinlaisia mielikuvia. On siis selvää, ettei ole yhtä tieteellistä määrittelyä rikollisuudelle. Rikoksien syitä selvitetessä on lähdetty liikkeelle ajatuksesta, että taustalta voisi löytää yhden yhdistävän tekijän tai syyn. Tapah- tumaa tarkemmin tutkittaessa syy voi olla selittävä tekijä yhdelle rikokselle, mutta sopii huo- nosti syyksi moneen muuhun rikokseen. (Laine 2007, 29-30.) Kaikkiin rikoksiin voidaan löytää yksi yhdistävä tekijä ja se on se, että henkilö on syyllistynyt tekoon, joka on määritelty ran- gaistavaksi kyseisen maan rikos- tai muussa lainsäädännössä. Viime kädessä rikoslaki siis mää- rää, kuka on rikollinen. (Laine 2007, 31.)

7.1 Rikoslainsäädännön kehitys

Rikoslaille (L 578/1998) on tyypillistä, että se elää ja muuttuu jatkuvasti, koska sinne lisä- tään ja sieltä poistetaan rikoksia. Jos katsotaan aikaa taaksepäin, niin esimerkiksi parituksen kriminalisointi vuoden 1734 rikoslaissa ei suinkaan merkinnyt toiminnan loppumista. Vielä vuoden 2006 jälkeen prostituutio on kriminalisoitu ainakin kolmella eri tavalla. Kriminaalipo- liittista keskustelua käytäessä on syytä muistaa, että kriminalisointi on kaksipuolinen asia. Sillä voidaan saada aikaan haluttuja muutoksia epätoivottuun käyttäytymiseen tai pitkällä aikavälillä muuttaa asenteita ja arvostuksia. Toinen puoli on se, että kriminalisointi aiheuttaa aina myös sivu- ja haittavaikutuksia. Kriminologien keskuudessa onkin ollut näkemyksiä siitä, että kriminalisoinnit pyritään rajaamaan tekoihin, jotka selkeästi vahingoittavat muita ihmi- siä. Amerikkalaiset Norval Morris ja Gordon Hawkins olivat 1960 luvulla sitä mieltä, että mo- dernissa yhteiskunnassa voidaan nähdä selvää ylikriminalisointia. Heidän mukaan monia teko- ja oli turhaan määrätty rikoslaissa rangaistaviksi. Morrisin ja Hawkinsin mielestä rikoslaki toi- mi tietynlaisena rikostariffina, joka esti kilpailua, jota ilmeni, jos toiminta olisi laillista. Toiminnan ympärille syntyy järjestäytyneitä rikollisryhmiä, jotka laajentavat toimintaansa laillisen liiketoiminnan alueelle. Morris ja Hawkins ulottivat tarkastelun ylikriminalisoinnin vaikutuksesta myös poliisin työhön. Kun poliisi on tilanteessa, että se joutuu puutteellisilla resursseilla uhraamaan aikaa uhrittomien rikosten tutkimiseen ja niitä tekevien kontrolloimi- seen, ei resursseja enää riitäkään vakavan väkivalta- ja omaisuusrikollisuuden selvittämiseen. (Laine 2007, 31-34.)

Kansainvälistymisen myötä näyttää siltä, että rikosoikeuden alue yhtenäistyy. Tämä synnyttää tilanteita, että jonkin valtion on vaikea lähteä dekriminalisoimaan asioita, jotka kaikissa muissa valtioissa on kriminalisoitu tai päinvastoin. Kriminologian perusajatus on, että rikolli- suus on jatkuvasti liikkuva kohde (moving target), mutta toisaalta siinä on pysyvä ydin (sta- tionary core). (Laine 2007, 34.) Rikoslaista on löydettävissä vuonna 1999 aakkostetusta Suo- men rikosnimikkeistöluettelosta kaikkiaan 880 tekoa, joista 71 sisälsi etuliitteen törkeä. Lain-

säädännöllä ei voida kontrolloida kaikkea toimintaa. (Laine 2007, 35.) Voidaankin todeta, ettei yhteiskunnassa vallitse yksinkertaista ja selvää yhteisymmärrystä siitä, mitkä asioita tulee kriminalisoida ja mitkä ei.

Rikollisuutta tarkasteltaessa voimme lähteä liikkeelle määrittelystä, että kaikki rikoslakia rikkoneet ovat rikollisia. Voimme kysyä, kuka meistä ei ole rikkonut lakia ja olemmeko kaikki rikollisia? Useat autoilijat ovat varmasti jossain vaiheessa ajaneet ylinopeutta tai jossain vaiheessa lyönyt toista henkilöä, joten tarkkaan ottaen olemme kaikki rikollisia. Rikollisuudessa ei olekaan kyse joko tai -ilmiöstä vaan enempi-vähempi -ilmiöstä. Rikollisuus on universaali ilmiö, koska kaikkialla rikotaan yhteisön säätämiä normeja enemmän tai vähemmän. (Laine 2007, 38.)

7.2 Piilo- ja ilmirikollisuus

Jos tarkastelun lähtökohdaksi otamme oman toimintamme liikenteessä, niin voidaan sanoa, että rikoksia tehdessä jää hyvin harvoin kiinni. Rikoksista kiinnijääminen on riippuvainen monesta eri asiasta. Joissain tapauksissa ilmoitus edellyttää uhrin ilmoitusta, joissain tapauksissa ei ole yksittäistä uhria ja ellei poliisi sattumalta osu paikalle, ei kukaan huomaa rikoksen ylipäättänsä tapahtuneen. Yleisessä keskustelussa rikollisuudella tarkoitetaan rikollisuutta, josta on jääty kiinni. Kyseessä on kuitenkin vain osa rikollisuudesta ja monesti varsin pieni osa. Ilmirikollisuus muodostaa jäävuoren huipun ja pinnan alla oleva osuus on piilorikollisuutta. (Laine 2007, 43-44.) Vuonna 2005 poliisin tietoon tuli noin 30 000 pahoinpitelyrikosta. Vastavasti uhritutkimukset osoittavat, että poliisille ilmoitetaan väkivaltatapauksista nykyään noin 10 % - 15 %. Näin ollen todellinen pahoinpitelyjen lukumäärä olisi jopa 300 000. Luvut eivät ole kuitenkaan suoraan vertailukelpoisia, koska uhritutkimukseen valikoituneet tekoja ja tapahtumia, joita poliisi ei kirjaisi rikoksiksi, eikä niistä tulisi tuomiota. (Laine 2007, 44.)

7.3 Rikoksen vakavuuden määrittäminen

Rikoksen määrittelyssä on huomioitava myös rikoksen vakavuus. Tämä ajattelu pohjautuu siihen, että saatamme kaikki rikkoa sääntöjä jossain vaiheessa elämäämme, mutta harvat meistä tekevät vakavia rikoksia. Miten määrittelemme sen, mikä on vakavampaa ja mikä lievempää? Rikoslaisissa teon vakavuus määritellään rangaistusten avulla. Rangaistuksella osoitetaan se, miten tuomittava teko on yhteiskunnallisella tasolla. Lainsäätäjän tehtäväksi jää määrittellä eräänlainen vakavuusluokittelu. Se miten tämä määrittely tehdään, on tänä päivänä haasteellisempaa kuin aikaisemmin, koska yhteiskunta ja sen mukana myös rikollisuus on usein paljon monimuotoisempaa ja monimutkaisempaa kuin aiemmin. (Laine 2007, 45-46.)

8 Tutkimuksen toteutus

Tutkimus lähti liikkeelle aloituspalaverilla ylitarkastaja Kari Harjun kanssa, joka vastaa suojelupoliisin EETT-työstä ja sen kehittamisestä. Palaverissa päätettiin, että pääpaino tutkimuksessa on asiakasyritysten haastatteluissa ja niiden avulla saatavissa EETT-työn kehittämisköulmissä. Suojelupoliisissa on laadittuna valmis materiaali, jota käytetään EETT-luennoilla. Ennen haastatteluja haluttiin selvittää, mikä on suojelupoliisin EETT-työn tarkoitus. Tutkimus rajattiin suojelupoliisin julkaisemaan julkiseen materiaaliin Internetissä sekä lainsäädäntöön, koska luottamuksellista ja salaista materiaalia ei voitu käyttää. Suojelupoliisin julkaisemaa tietoa verrattiin muuhun lähdemateriaaliin.

Haastattelu toteutettiin puolistrukturoituna haastatteluna kymmenessä eri yrityksessä. Yritykset valittiin kahdesta eri ryhmästä, joissa suojelupoliisi on käynyt luennoimassa vuoden 2009 aikana. Yrityksissä esitettiin haastattelulomakkeen avulla samat kysymykset. Yritykset a, b, c, d ja e ovat korkean teknologian yrityksiä ja yritykset f, g, h, i ja j olivat yrityksiä, joiden toiminnassa on riski joutua ideologisesti motivoituneen rikollisuuden kohteeksi. Tutkimuksessa haluttiin ottaa kaksi eri asiakasryhmää, jotta päästään analysoimaan vastauksia kahden eri kohderyhmän välillä eikä tutkimus jää liian suppeaksi yhden asiakasryhmän tarkasteluksi. Haastattelut tehtiin helmikuun-huhtikuun 2010 aikana Helsingissä, Espoossa, Tampereella ja Turussa.

9 Suojelupoliisin EETT-työn tarkoitus

Suojelupoliisin EETT-työn perusta pohjautuu sekä lainsäädännöllisiin velvoitteisiin, että halussa olevaan tietoon. Suojelupoliisi on Suomen turvallisuuspoliisi, joka tuottaa omaa tietoa sekä vaihtaa tietoa kansanvälisten yhteistyöviranomaisten kanssa.

Suojelupoliisin lainsäädännölliset velvoitteet on esitetty laissa poliisin hallinnosta 10 §:ssä (L 497/2009) ja asetuksessa poliisin hallinnosta 8 §:ssä (A 183/1998). Laissa poliisin hallinnosta 10 §:ssä (L 497/2009) määritellään suojelupoliisin tehtäväksi torjua rikoksia ja hankkeita, jotka voivat vaarantaa Suomen sisäistä tai ulkoista turvallisuutta. Hankkeet eivät ole sama asia kuin rikokset, joten näin ollen suojelupoliisi on viranomainen, joka saa alkaa tutkia ja kirjata ylös asioita, jotka eivät vielä täytä minkään rikoksen tunnusmerkistöä. Jos suojelupoliisi saa tietoa hankkeesta, jolla pyritään vaarantamaan perustuslain suojaamaa laillista liiketoimintaa, niin velvoite informoida yritystä tulee asetuksesta poliisin hallinnosta 8 §:stä (A 183/1998). Asetuksessa poliisin hallinnosta 8 §:n (A 183/1998) mukaan suojelupoliisin tehtävänä on antaa yhteisöille sellaisia ohjeita, neuvoja ja tietoja, jotka ovat tarpeen valtion sisäisen turvallisuuden ylläpitämiseksi ja siihen kohdistuvien loukkausten estämiseksi. Sisäisen turvallisuuden ohjelman mukaan (Sisäasiainministeriö 2010) yritysturvallisuuteen liittyvillä

kysymyksillä on tärkeä merkitys elinkeinoelämän ja sitä kautta yhteiskunnan kilpailukyvyyn kannalta. Suojelupoliisin EETT-työn tarkoituksena on vaikuttaa aktiivisen ja kokonaisvaltaisen turvallisuustyön tehostumiseen yrityksissä. Pääpaino EETT-työssä on ideologisen rikollisuuden ja laittoman tiedustelun torjunnassa. (Suojelupoliisi 2010.)

Suojelupoliisi seuraa sellaista ideologisesti motivoitunutta rikollisuutta, joka vaarantaa valtion sisäistä turvallisuutta tai laillisen liiketoiminnan harjoittamista. Viime vuosien aikana eläinoikeusaktiivisuuden laitton toiminta on kohdistunut turkiselinkeinoon sekä yliopistojen, tutkimuslaitosten ja lääketeollisuuden eläinkoetoiminnan vastustamiseen. Laittoman toiminnan päämääränä on aiheuttaa kyseiselle liiketoiminnalle vahinkoa ja sitä kautta pakottaa kohde lopettamaan toimintansa tai luopumaan eläinkokeiden käytöstä. (Suojelupoliisi 2010.)

Konttinen ja Peltokoski (2004, 12) pohtivat protestiliikkeen syntyyn vaikuttavia asioita. Liikkeen syntyä ei voida selittää vain yksilöiden tai yksittäisten tapahtumien näkökulmasta, vaan on kiinnitettävä laajempaa huomiota yhteiskunnallisiin ja kulttuurisiin merkityskenttiin. Neljän ympäristöprotestin aallon erityispiirteenä oli se, että perinteiseen toimintaan tulee virtauksia myös ulkopuolelta. Radikaali eläinoikeusliikkeen kehitys on ollut uusimman ympäristöprosessin merkittävin osa. Perinteisten eläinsuojelujärjestöjen toiminta oli koettu tehotomaksi ja siksi haluttiin alkaa ideoimaan eläinsuojelukysymysten radikalisoimista. 1980-luvun puolivälissä radikaali eläinoikeusliike alkoi nostaa esille turkistarhauksen ja eläinkokeiden vastaisia teemoja. (Konttinen & Peltokoski 2004, 13-14.) Konttinen ja Peltokoski kuvaavat (2004, 181) aktivistien toiminnan lähtökohdaksi sen, ettei eläimille ole annettu mahdollisuutta kärsimättömään ja lajityyppiseen elämään. Eläinten esineellistäminen ja tehotuotanto miellettiin aktivistien piirissä samaksi kuin orjuus aikanaan. Yhteiskunta nähtiin koneistoksi, joka kulkee eteenpäin välittämättä elävien olentojen kärsimyksestä.

Laitton tiedustelutoiminta voidaan jakaa kohteesta riippuen sotilaalliseen, poliittiseen, tieteellis-tekniseen sekä taloudelliseen tiedusteluun. Suomessa tapahtuva ulkovaltojen harjoittama tiedustelu ei poikkea lähtökohtaisesti muissa EU-maissa havaittavista toimintamalleista. Tiedustelupalveluiden toiminnassa hyödynnetään avoimien lähteiden ohella henkilökontakteja salaisen tiedon saamiseksi. Valtioiden harjoittamaa tiedustelutoimintaa johdetaan usein eri maiden suurlähetystöistä ja näin ollen tiedustelu-upseereilla onkin diplomaattipeite. Diplomaattipeite antaa suojan rikosoikeudellisia toimenpiteitä vastaan. Suomessa on havaintoja siitä, että ulkomaisten tiedustelupalveluiden aktiiviteetti kasvoi 1990-luvun puolivälisestä 2000-luvun alkupuolelle, mutta sen jälkeen kasvua ei ole enää havaittu. Laittoman tiedustelutoiminnan mielenkiinnon kohteet painottuivat vuonna 2008 EU politiikkaan, energiapolitiikkaan, Naton suhteisiin EU:hun ja Suomeen, arvioihin kansainvälisen talouden muutoksista sekä uusimpien tieteellisten tutkimusten sovelluksiin ja tutkimuksen yhteyksiin liiketoimintaan. (Suojelupoliisi 2010.)

Paulin mukaan (2005, 45) tiedustelu haki 1990-luvun lopulla epätoivoisesti olemassaololleen uutta edellytystä ja imi muun muassa yritysmaailmasta riskienhallintamekanismeja. Riskikuvien tarkastelun kautta pyrittiin kartoittamaan yhteiskuntaa uhkaavia ilmiöitä ja pienentämään riskien toteutumisen todennäköisyyttä. Tiedustelu ei voinut kuitenkaan soveltaa suoraan omaan toimintaansa yritysmaailmalta ja vakuutusmaailmasta kopioituja riskienhallintamekanismeja, koska tiedustelun kenttään vaikuttivat myös monet muut tekijät. Tiedustelu on perusolemukseltaan salaista, joten tiedustelupalvelut joutuvat operoimaan jatkuvasti tietyn epävarmuuden alaisena. Tiedon laatu ei välttämättä ole korkeatasoista ja palauteprosessit ovat puutteellisia, joten ei yksinkertaisesti voida tietää mikä vaikuttaa mihin ja millä tavoin. (Paul 2005, 45-47.)

Euroopan parlamentti on julkaissut vuonna 2001 Echelon-raportin, joka sisältää teollisuusvakoilua koskevan riskianalyysin. Analyysin mukaan teollisuuden riski joutua vakoilun kohteeksi kasvaa koko ajan sitä mukaa, kun teknologia ja tieto keskittyy tiettyihin yrityksiin. Raportin mukaan riskiä ei kuitenkaan tiedosteta riittävän hyvin yrityksissä. Teollisuusvaltiot hakevat taloudellista hyötyä tiedustelun avulla. On helpompaa tukea oman maan yritys- ja tutkimustoimintaa, kun tunnetaan toisen maan tilanne. (Paul 2005, 95-97.)

Kansallinen turvallisuusviranomais (NSA, National security authority) on sijoitettuna ulko-ministeriöön. Määrättyinä turvallisuusviranomaisena (DSA, Designated security authority) siviilipuolen yrityksille toimii suojelupoliisi ja sotateollisuuden yrityksille puolustusministeriö ja pääesikunta. Näiden viranomaisten tehtävänä on suomalaisten yritysten ja kansalaisten luotettavuuden todentaminen ulkomaisille organisaatioille, kun käsitellään viranomaisten ja yritysten salassa pidettäviä tietoja. Kansainvälisessä toimintaympäristössä tämä toiminto muodostuu yhä tärkeämmäksi, koska sen avulla tuotetaan todistuksia. Todistusten avulla yritykset, yhteisöt ja niiden edustajat voivat osallistua salassa pidettäviä tietoja sisältäviin kaupallisiin hankkeisiin tai kansainvälisiin operaatioihin. (Aapio, Kaarnalehto, Kammonen, Laitinen, Mikkonen, Pisto & Tikkanen 2008, 42.)

10 Tutkimuksen tulokset

Haastattelussa yritykset on esitetty kirjaimilla a, b, c, d, e, f, g, h, i ja j. Tietyllä kirjaimella esitetty yritys on sama jokaisen eri kysymyksen kohdalla.

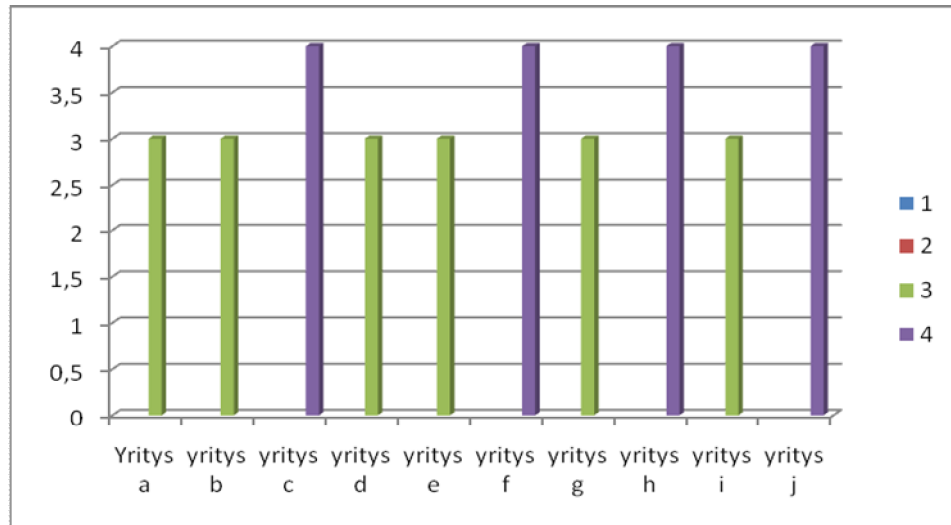
Kysymys 1: Vastasiko suojelupoliisin turvallisuusluento yrityksenne turvallisuustarpeita

1= huonosti

2= melko hyvin

3= hyvin

4= erittäin hyvin

Kaavio 1: Miten suojelupoliisin turvallisuusluennot vastaavat yritysten turvallisuustarpeisiin

Tulos osoittaa, että suojelupoliisin ennalta estävät turvallisuusluennot palvelevat hyvin yritysten turvallisuustarpeita. Neljä yritystä kymmenestä olisi sitä mieltä, että turvallisuusluennot palvelevat erittäin hyvin heidän turvallisuustarpeita. Kuusi yritystä oli sitä mieltä, että turvallisuusluennot palvelevat hyvin heidän turvallisuustarpeita. (Kaavio 1).

Kysymys 2: Oliko turvallisuusluennolla teidän yrityksen näkökulmasta uutta tietoa, jota voitte hyödyntää omassa turvallisuussuunnittelussa? Kysymys 2 oli kirjallinen kysymys, eikä siinä ollut valmiita vastausvaihtoehtoja.

Vastauksista löydettiin seuraavia asioita:

Turvallisuusluennolla oli yrityksille jo ennestään tuttua turvallisuustietoa, mutta luennolta saatu tieto antoi vahvistusta omille käsityksille. Yritykset saivat turvallisuusluennolla myös uutta tietoa ja luento herätti ajattelemaan turvallisuuden eri osa-alueita ja niihin liittyviä riskejä. Yritykset joiden toimintaan liittyy riski joutua eläinaktivistien toiminnan kohteeksi, pitivät tärkeänä tietoa, jolla kuvattiin eläinaktivistien toimintatapoja ja metodeja. Jokainen haastatellut yritys piti tärkeänä IT-turvallisuuteen ja sähköpostiturvallisuuteen liittyvää osiota. Venäjällä toimintaa harjoittavat yritykset jäivät kaipaamaan tarkempaa ja yksityiskohtaisempaa tietoa Venäjästä toimintaympäristönä. Yritykset näkivät tärkeinä konkreettisten case esimerkkien kautta kerrottavan tiedon ja he jäivät kaipaamaan esimerkkejä tapahtuneista asioista, joiden pohjalta ne voisivat parantaa omaa varautumistaan riskeihin.

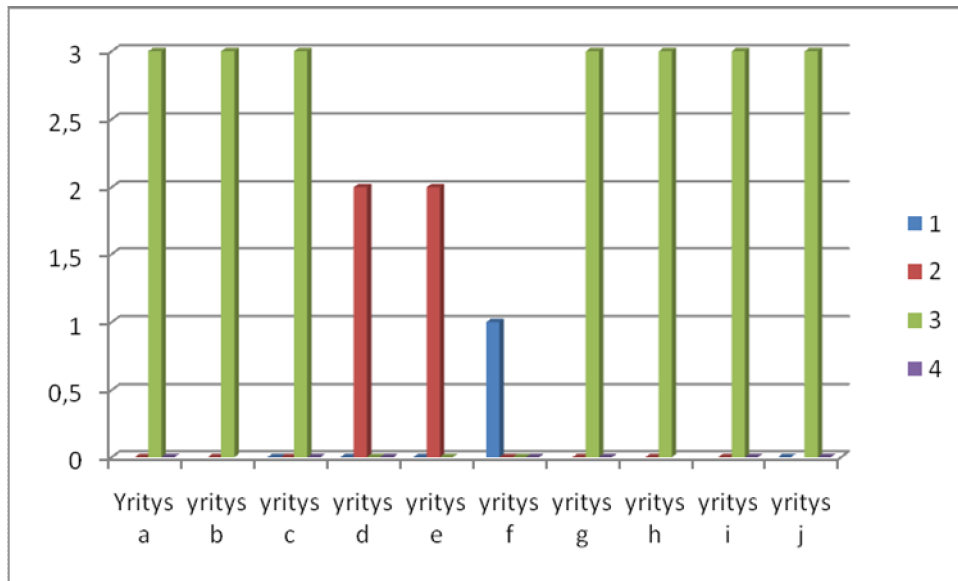
Kysymys 3: Pystyykö organisaationne varautumaan paremmin rikosriskeihin turvallisuusluennon jälkeen?

1= luennolla ei ollut merkitystä turvallisuussuunnitteluun

2= luennolla oli vähäinen merkitys turvallisuussuunnitteluun

3= luennolla oli merkitystä turvallisuussuunnitteluun

4= luennolla oli erittäin suuri merkitys turvallisuussuunnitteluun

Kaavio 3: Miten yritykset ovat pystyneet varautumaan rikosriskeihin suojelupoliisin turvallisuusluennon jälkeen

Seitsemän yritystä kymmenestä on pystynyt varautumaan hyvin rikosriskeihin suojelupoliisin turvallisuusluennon jälkeen. Kahden yrityksen mukaan turvallisuusluennolla saadulla tiedolla on vain vähäinen merkitys rikosriskeihin varautumisessa. Yksi yritys oli sitä mieltä, että turvallisuusluennolla ei ole merkitystä varautumisessa rikosriskeihin. (Kaavio 2). Yritykset, jotka vastasivat vaihtoehdon 1 ja 2 kertoivat perusteluiksi sen, että luennolla käsiteltävät asiat olivat liian pintapuolisia.

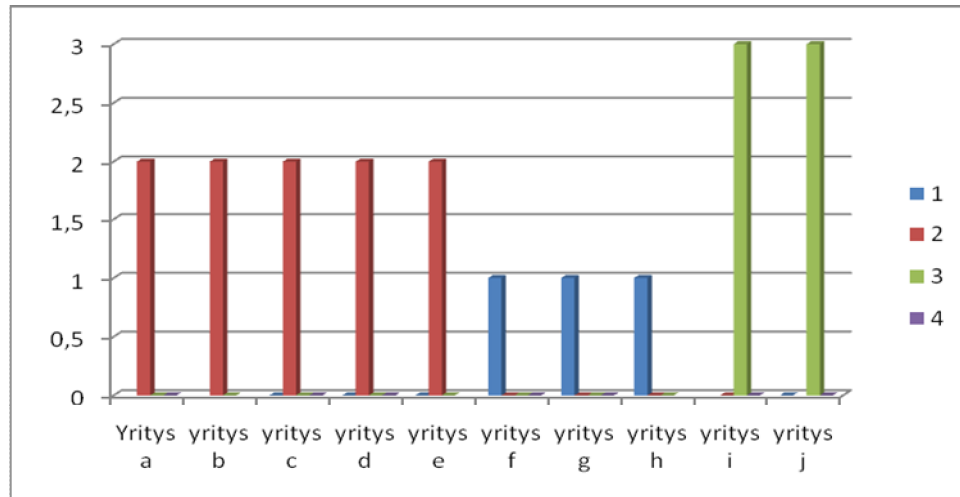
Kysymys 4: Saako yrityksenne riittävästi tietoa viranomaisilta rikosriskeistä?

1= huonosti

2= melko hyvin

3= hyvin

4= erittäin hyvin

Kaavio 4: Miten yritykset saavat viranomaisilta tietoa rikosriskeistä

Koska vastaukset painottuivat vaihtoehtoihin 1 ja 2 (Kaavio 4), niin jatkokysymyksenä esitettiin: Mitä kehitysehdotuksia yrityksillä on viranomaisten kanssa tehtävän yhteistyön parantamiseksi?

Viranomaisten kanssa tehtävän yhteistyön parantamiseksi tuli ilmi seuraavanlaisia parannusehdotuksia:

Yritykset tarvitsevat viranomaisten suunnalta reaaliaikaista uhkakuvaa eri rikosriskeistä riskienhallinnan tueksi. Viranomaisten järjestämistä koulutustilaisuuksista toivotaan tietoa postituslistojen kautta tai keskitetysti esimerkiksi Kauppakamarin kautta. Viranomaisten havaitsemista uusista laajoista rikostrendeistä pitäisi tiedottaa näkyvämmiin. Viranomaisten pitäisi kehittää omaa sähköistä tiedottamista niin, että se palvelisi paremmin yritysten tarpeita.

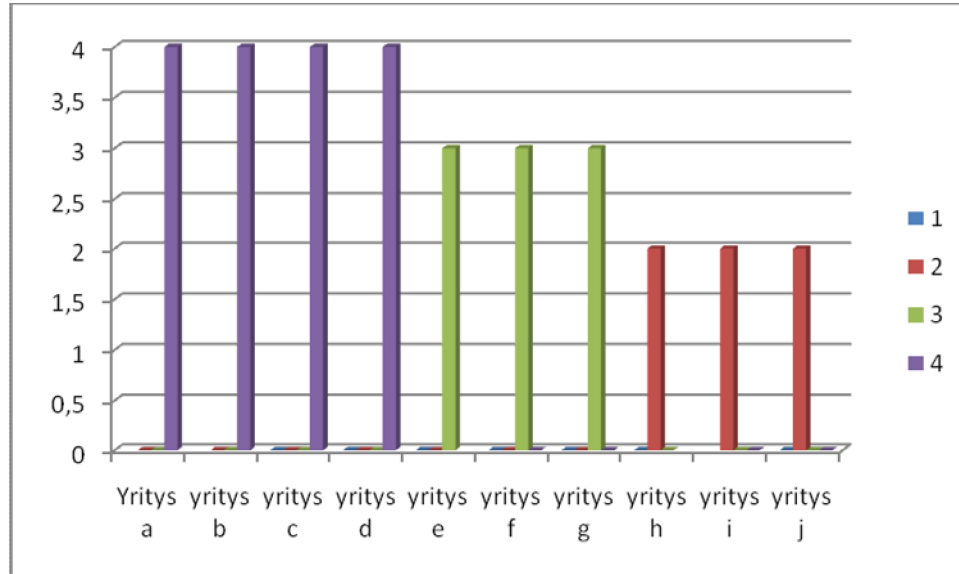
Kysymys 5: Oliko suojelupoliisin turvallisuusluento ajallisesti ja asiasisällöllisesti teidän toimintaa hyödyntävä?

1= huonosti

2= melko hyvin

3= hyvin

4= erittäin hyvin

Kaavio 5: Suojelupoliisin turvallisuusluentojen ajallinen ja asiasisällöllinen hyöty yrityksille

Neljän yrityksen mielestä suojelupoliisin turvallisuusluento hyödyntää ajallisesti ja asiasisällöllisesti erittäin hyvin niiden toimintaa ja kolmen yrityksen mielestä hyvin (Kaavio 5).

Jos yritys vastasi vaihtoehdon 1 tai 2, niin lisäkysymyksenä esitettiin: Miten teidän mielestä turvallisuusluentoa olisi kehitettävä?

Kolme yritystä vastasi vaihtoehdon kaksi ja vastauksista löydettiin seuraavia asioita:

Yritykset toivovat, että turvallisuusluennon jälkeen saisi tietopaketin niistä osa-alueista, joita luennolla käsiteltiin. Luentoihin voisi tuoda enemmän käytännönläheisyyttä ja tarkempaa tietoa rikosriskeistä. Luennoilla voisi esitellä enemmän käytännön esimerkkejä. Yritykset toivovat viranomaisten kanssa yhteistyön kehittämistä erityisesti sellaisilla osa-alueilla, jotka ovat yrityksille elintärkeitä.

Jos yritys vastasi vaihtoehdon 3 tai 4, niin lisäkysymyksenä esitettiin: Mitä konkreettista hyötyä luennosta oli toiminnallenne?

Vastauksista löydettiin seuraavia asioita:

Turvallisuusluennon jälkeen liiallinen turvallisuudentunne saatiin oikeisiin mittasuhteisiin ja pystytään varautumaan paremmin rikosriskeihin. Yritykset saivat liiketoimintasektoriin liittyen tietoa kansainvälisestä uhka-kuvasta, joka koski niiden toimialaa. IT-osa-alue ja yritysvalvontaan liittyvä osio olivat yritysten mielestä erittäin hyödyllisiä.

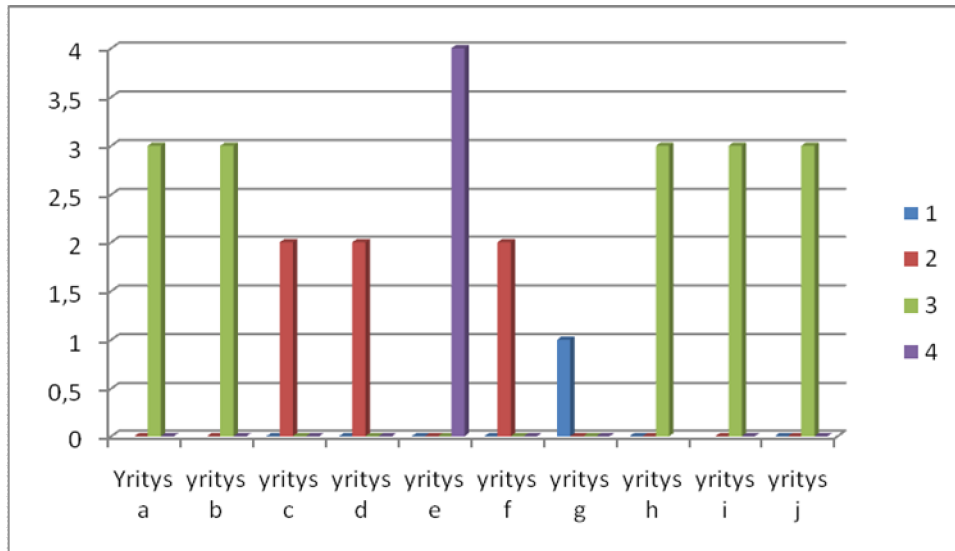
Kysymys 6: Pystyttkö hyödyntämään luennolla saamaanne tietoa sisäisessä koulutuksessa?

1= huonosti

2= melko hyvin

3= hyvin

4= erittäin hyvin

Kaavio 6: Suojelupoliisin turvallisuusluennolta saadun tiedon hyödyntäminen sisäisessä koulutuksessa

Yksi yritys pystyi hyödyntämään erittäin hyvin ja viisi yritystä pystyi hyödyntämään hyvin turvallisuusluennolla saamaansa tietoa omassa sisäisessä koulutuksessaan (Kaavio 6).

Yritykset jotka vastasivat vaihtoehdon 1 tai 2 toivat esille seuraavia asioita:

Turvallisuusluennolta pitäisi saada käyttöön oheismateriaalia, jota voisi hyödyntää sisäisessä koulutuksessa. Luennolla esitetyt asiat olivat liian yleisellä tasolla esitettyjä, jotta niitä voisi hyödyntää sisäisessä koulutuksessa. Luennolla pitäisi esittää enemmän case esimerkkejä, joista saatua tietoa voisi hyödyntää omassa sisäisessä koulutuksessa.

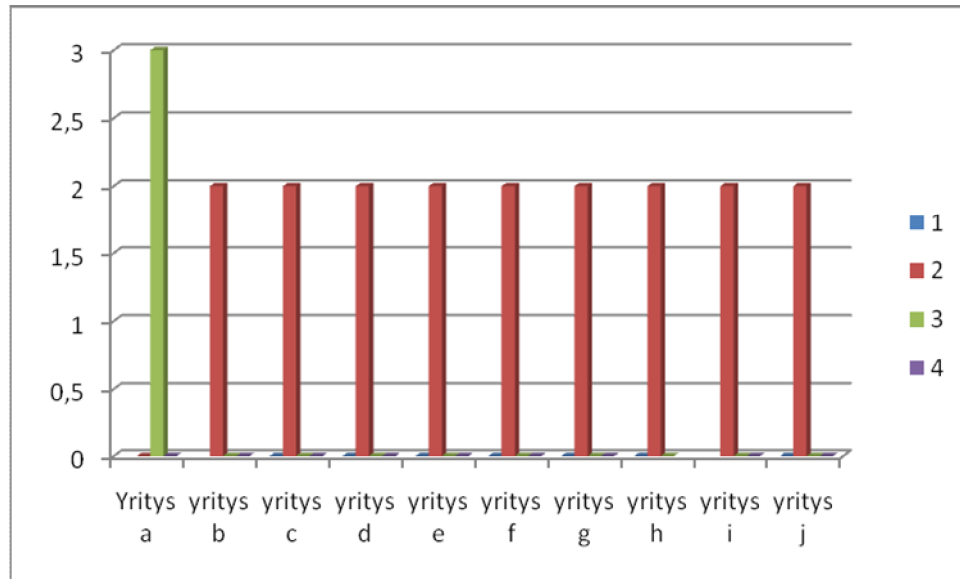
Kysymys 7: Miten usein vastaavia luentoja olisi syytä järjestää?

1= neljännesvuosittain

2= vuoden välein

3= kahden vuoden välein

4= harvemmin kuin kahden vuoden välein

Kaavio 7: Kuinka usein suojelupoliisin turvallisuusluentoja pitäisi järjestää

Yksi yritys oli sitä mieltä, että suojelupoliisin turvallisuusluentoja pitäisi järjestää kahden vuoden välien ja yhdeksän yritystä oli sitä mieltä, että turvallisuusluentoja pitäisi järjestää vuoden välein (Kaavio 7).

11 Suojelupoliisin toiminnan kehittämisehdotukset

Haastattelulomakkeen viimeisenä kysymyksenä kysyttiin, miten suojelupoliisin kanssa tehtävää yhteistyötä voitaisiin kehittää.

Vastauksista löydettiin seuraavia keskeisiä asioita, jotka olivat yritysten mielestä tärkeimpiä asioita suojelupoliisin ennalta estävän turvallisuustyön kehittämisessä:

Yritysten kannalta on oleellisen tärkeää, että niillä on käytössä kokoa ajan reaaliaikainen tilannekuva rikosriskeistä. Tämän tilannekuvan muodostamista edistäisi toimiva virallinen kanava suojelupoliisin kanssa, jossa tieto liikkuisi kahteen suuntaan. Yritysten mielestä on tärkeää, että suojelupoliisissa olisi tietty henkilö, jonka kanssa voisi asioida yritysturvallisuuden liittyen. Yritykset toivovat saavansa suojelupoliisilta materiaalia, jossa kerrottaisiin konkreettisesti miten suojaudutaan rikoksia vastaan. Jotkut yritykset toivoivat räätälöityjä luentoja, jolloin he voisivat esittää toiveita käsiteltävistä asioista.

Yritykset näkevät tärkeänä, että luentomahdollisuuksista tiedotettaisiin jonkun kattojärjestön kautta. Yritykset toivat esille ajatuksen, että suojelupoliisi voisi harkita sosiaalisen median hyödyntämistä tietokanavana. Luentomahdollisuuksista pitäisi tiedottaa sähköpostijakelulisten kautta. Suojelupoliisi voisi olla vielä aktiivisemmin yhteydessä yritysten suuntaan, jos sen tietoon tulee uhkia, jotka liittyvät yritysturvallisuuteen.

Tutkimuksen pohjalta laadittiin 8-kenttä SWOT suojelupoliisin EETT-työstä. SWOT laadittiin sen jälkeen, kun yritysten haastattelut oli tehty. Toimenpide ehdotuksien laadinnassa hyödynnettiin asiakasyrityksiltä saatua tietoa sekä suojelupoliisin itse tuottamaa tietoa.

VAHVUUDET (V)	HEIKKOUEDET (H)
<p>HYVÄ OSAAMINEN OMALLA TOIMINTASEKTORILLA</p> <p>LAAJA YHTEISTYÖVERKOSTO</p> <p>KANSAINVÄLISEN TIEDON HANKKIMINEN</p> <p>VALTAKUNNALLINEN ORGANISAATORAKENNE</p>	<p>LIIAN HIDAS REAGINTI YRITYSMAAILMAN MUUTTUVIIN TARPEISIIN</p> <p>LIIAN VÄHÄINEN SÄHKÖISEN TIEDONVAIHDON HYÖDYNTÄMINEN YRITYSMAAILMAN KANSSA</p> <p>VÄHÄINEN PALAUTTEEN KERÄÄMINEN ENNALTÄ ESTÄVISTÄ TURVALLISUUSLUENNOISTA</p>

MAHDOLLISUUKSISTA VAHVUUKSIA (V+M)	HEIKKOUKSISTA VAHVUUKSIA
<p>OMAN TOIMINNAN JATKUVA KEHITTÄMINEN YHDESSÄ ASIAKASYRITYSTEN KANSSA</p> <p>KANSAINVÄLISEN AJANKOHTAISEN TIEDON VÄLITTÄMINEN YRITYKSILLE OMATOIMISESTI</p> <p>OMAN AMMATTITAITOISEN HENKILÖKUNNAN MOTIVOIMINEN VIELÄ PAREMPAAN JA LAADUKKAAMPAAN TOIMINTAAN</p> <p>LAAJAN VIRANOMAISVERKOSTON AVULLA HANKITTAVAN TIEDON VÄLITTÄMINEN YRITYKSILLE</p> <p>JATKUVAN PALAUTTEEN KERÄÄMISEN KAUTTA TAPAHTUVA OMAN TOIMINNAN KEHITTÄMINEN</p>	<p>MAHDOLLISUUKSIEN AVULLA (H+M)</p> <p>ASIAKASLÄHTÖISEN AJATTELUN KEHITTÄÖMINEN OMASSA TOIMINNASSA</p> <p>JATKUVA YHTEYDENPITO ASIAKASYRITYKSIIN, JOKA MAHDOLLISTAA KAKSISUUNTAISEN TIEDONKULUN</p> <p>SELKEÄ TOIMINNAN JOHTAMINEN JA TOIMIJOIDEN SITOUTTAMINEN YHTEISIIN PÄÄMÄÄRIIN</p> <p>TURAVALLISUUSLUENTOJEN KEHITTÄMINEN PALAUTTEEN POHJALTA</p> <p>SOSIAALISEN MEDIAN JA UUSIEN SÄHKÖISTEN PALVELUIDEN KEHITTÄMINEN TOIMINNASSA</p>

<p>UHKIEN TORJUNTA VAHVUUKSIEN AVULLA (V+U)</p> <p>ESTETÄÄN KANSAINVÄLISTEN RIKOSTRENDIEN TULEMINEN SUOMEEN LAAJAPOHJAISELLA YHTEITYÖLLÄ</p> <p>AKTIIVISELLA KANSAINVÄLISELLÄ YHTEISTYÖLLÄ ENNAKOIDAAN TULEVAISUUDEN UHKIA</p> <p>VIRANOMAISVERKOSTON TEHOKAS HYÖDYNTÄMINEN UHKIEN TORJUNNASSA</p> <p>OMAN AMMATTITAITOISEN HENKILÖKUNNAN TEHOKAS HYÖDYNTÄMINEN UHKIEN TORJUNNASSA</p>	<p>UHKIEN TOTEUTUMINEN (U+H)</p> <p>EPÄONNISTUTAAN ULKOMAILTA TULEVIEN UHKIEN TORJUNNASSA</p> <p>TIETOA EI SAADA VÄLITETTYÄ YRITYKSILLE TEHOKKAASTI JA REAALIAIKAISESTI</p> <p>EI TIEDOSTETA YRITYSMAAILMAN MUUTTUNUTTA TURVALLISUUSTARVETTA RIITTÄVÄN NOPEASTI</p> <p>YRITYKSET EIVÄT KOE YHTEISTYÖTÄ HYÖDYLLISEKSI UHKIEN TORJUNNASSA</p>
<p>MAHDOLLISUUDET</p> <p>YRITYSMAAILMAN AUTTAMINEN RIKOSRISKIEN TORJUNNASSA</p> <p>TOIMINNALLA VAHVISTETAAN YRITYSTEN EDELLYTYKSIÄ SELVITÄ RIKOS RISKEISTÄ</p> <p>TOIMINNALLA TEHOSTETAAN KAKSISUUNTAISTA TIEDONVAIHTOA YRITYSTEN KANSSA</p> <p>LUODAAAN HYVÄT JA TOIMIVAT SUHTEET YRITYSMAAILMAN KANSSA</p>	<p>UHAT</p> <p>LUENNOILLA JAETTU TIETO ON VANHENTUNUTTA YRITYSMAAILMAN TARPEISIIN</p> <p>EI TUNNISTETA ERILAISTEN YRITYSTEN ERILAISIA TARPEITA</p> <p>EI SAADA RIITTÄVÄN NOPEASTI TIETOA MUUTTUVASTA TOIMINTAYMPÄRISTÖSTÄ</p> <p>EI TUNNISTETA RIITTÄVÄN NOPEASTI UUSIA RIKOSRISKEJÄ TOIMINTAYMPÄRISTÖSSÄ</p>

Taulukko 1: 8-kenttä SWOT suojelupoliisin EETT-työstä

12 Johtopäätökset

Tutkimuksen tulosten pohjalta voidaan todeta, että yritykset kokevat tärkeäksi suojelupoliisin ennalta estävän turvallisuustyön. Seuraavaksi esille tuotavat asiat olivat tärkeimpiä kehittämisehdotuksia, jotka saatiin selville yritysten haastatteluilla. Yritykset ovat halukkaita tekemään tiivistä yhteistyötä suojelupoliisin kanssa ja edelleen kehittämään yhteistyön muotoja. Kaksisuuntainen tiedonvaihto oli monen yrityksen näkökulmasta tärkeä asia. Kaksisuuntaisella tiedonvaihdoilla yritykset tarkoittavat sitä, että tieto kulkisi mahdollisimman jouhevasti yritysten ja viranomaisten välillä. Yritykset saavat tietoa monista eri lähteistä ja niillä on monesti halussaan sellaista tietoa, mistä viranomaisille voisi olla hyötyä. Yritykset ovat valmiita antamaan tietoa viranomaisille. Tiedon välittäminen viranomaisille ei ole kuitenkaan yritysten ydintehtävä ja näin ollen ne toivovat, että viranomaiset nimeäisivät kontaktihenkilön, jolle tieto voitaisiin luovuttaa mahdollisimman helposti. Yritykset eivät suoranaisesti hyödy liian pintapuolisesta ja yleisellä tasolla olevasta tiedosta. Tieto jota yrityksille luovutetaan, pitäisi olla lisäarvoa tuottavaa. Lisäarvoa tuottava tieto on sellaista, jossa tuodaan esille esimerkiksi avulla riskejä, joihin yritysten on varauduttava toiminnassaan. Yritykset ajattelevat turvallisuutta panos-tuotos näkökulmasta. Panos-tuotos ajattelussa turvallisuus nähdään kuluna, johon panostamisen pitää tuoda yrityksen liiketoiminnalle lisäarvoa. Jos turvallisuus on pelkkä kuluerä, niin liiketoiminnan näkökulmasta siihen satsaaminen ei kannata.

Yritykset haluaisivat käyttää viranomaisilta saamaansa tietoa hyväksi omassa sisäisessä koulutuksessaan. Tiedon hyödyntäminen edellyttää, että viranomaiset ovat valmiita jakamaan luennoilla yrityksille materiaalia, jota ne voivat käyttää sisäisessä koulutuksessaan. Haastattelun tuloksissa tietoturvallisuus nousi esille tärkeänä osa-alueena ja siitä saatu tieto oli monelle yrityksen edustajalle uutta ja tärkeää tietoa. Viranomaiset voisivat koostaa pelkästään tietoturvaluuteen liittyen koulutusmateriaalia yrityksille, jota ne voisivat hyödyntää omassa sisäisessä koulutuksessaan.

Ennalta estävän turvallisuustyön kehittämisessä tuli esille vielä monipuolisemmin sähköisen tiedonvaihdon lisääminen ja kehittäminen. Sähköpostijakelulistat tiedon vaihdon välineenä nähtiin hyväksi ratkaisuksi silloin, kun pitää tavoittaa suuri joukko yritysten edustajia. Yritysten suunnalta tuli ehdotus sosiaalisen median käyttämisestä sellaisen tiedon jakamisessa, johon se soveltuu. Yritykset elävät muuttuvassa toimintaympäristössä, joten viranomaisten puolelta toivottiin aktiivista tiedottamista uhkakuvista turvallisuussuunnittelun tueksi. Tällaisessa tiedottamisessa sähköinen tiedottaminen nähtiin tärkeänä. Yrityksiltä saatuja kehittämisehdotuksia tullaan käyttämään ennalta estävän turvallisuustyön suunnittelussa ja kehittämisessä.

Merkillepantavaa haastattelun tuloksia analysoitaessa oli se, että yritykset kokevat etteivät ne saa viranomaisilta riittävästi tietoa rikosriskeistä. Jotkut yrityksistä totesivat, että tietoa tosin löytyy, jos sitä on aikaa itse kaivaa. Yhtenä ratkaisuna tähän olisi keskitetty viranomais-tiedottaminen uusista rikostrendeistä, joihin varautumalla yritykset voisivat nostaa omaa turvallisuustasoaan. Viranomaiset toimivat jokainen omalla sektorillaan, joten siinä mielessä keskitetyn tiedon välittäminen yritysten suuntaan voi olla haasteellinen toteuttaa. Yritysten toimintaedellytysten turvaaminen on osaltaan viranomaisten tehtävä, joten tätä taustaa vasten tarkasteltuna viranomaisten pitää kehittää toimintojaan vastaamaan paremmin yritysten muuttuvia tarpeita.

Opinnäytetyön tekemisen kannalta suurin haaste liittyi siihen, että itse suojelupoliisin hallussa oleva tieto on luokiteltu salaiseksi, joten sellaista tietoa ei tutkimuksessa voitu käyttää. Tämä lähtökohta ei tehnyt kuitenkaan mahdottomaksi työn tekemistä, sillä suojelupoliisi on julkaissut sellaista julkista materiaalia, jota voitiin käyttää opinnäytetyön lähteenä.

Yritykset saavat paljon turvallisuustietoa myös muista lähteistä kuin viranomaisilta. Jatkossa voidaan toistaa yritysten haastattelu säännöllisesti kahden vuoden välein. Toiminnan kautta saadaan luotua mittari, jolla voidaan seurata suojelupoliisin EETT-työn merkitystä yritysten turvallisuussuunnittelussa. Mittarille voidaan asettaa tietyt tavoitearvot, jotka ohjaavat työn tekemistä, suunnittelua ja edelleen kehittämistä.

LIITE 1

HAASTATTELULOMAKE

1. Vastasiko suojelupoliisin turvallisuusluento yrityksenne turvallisuustarpeita?

1=huonosti
2= melko hyvin
3=hyvin
4=erittäin hyvin

2. Oliko luennolla teidän yrityksen näkökulmasta uutta tietoa, jota voitte hyödyntää omassa turvallisuussuunnittelussa?

Jos ei ollut, niin mistä osa-alueesta tarvitsette lisätietoa?

3. Pystyykö organisaationne varautumaan paremmin rikosriskeihin turvallisuusluennon jälkeen?

1=luennolla ei ollut merkitystä turvallisuussuunnitteluun
2= luennolla oli vähäinen merkitys turvallisuussuunnitteluun
3=luennolla oli merkitystä turvallisuussuunnitteluun
4=luennolla oli erittäin suuri merkitys turvallisuussuunnitteluun

4. Saako yrityksenne riittävästi tietoa viranomaisilta rikosriskeistä?

1=huonosti
2= melko hyvin
3=hyvin
4=erittäin hyvin

Mitä kehitysehdotuksia teillä on viranomaisten kanssa tehtävän yhteistyön parantamiseksi?

5. Oliko luento ajallisesti ja asiasisällöllisesti teidän toimintaa hyödyntävä?

1=huonosti
2= melko hyvin
3=hyvin
4=erittäin hyvin

Jos vastasitte 1 tai 2, niin miten teidän mielestä luentoa olisi kehitettävä

Jos vastasitte 3 tai 4, niin mitä konkreettista hyötyä luennosta oli toiminnallenne?

6. Pystytkö hyödyntämään luennolla saamaanne tietoa sisäisessä koulutuksessa?

1=huonosti

2= melko hyvin

3=hyvin

4=erittäin hyvin

7. Miten usein vastaavia luentoja olisi syytä järjestää?

1=neljännesvuosittain

2= vuoden välein

3=kahden vuoden välein

4=harvemmin

8. Mitä kehitysehdotuksia teillä on suojelupoliisin kanssa tehtävän yhteistyön parantamiseksi?

Lähteet

Aapio, L., Kaarnalehto, A., Kammonen, L., Laitinen, J., Mikkonen, J., Pisto, M., Tikkanen, S. 2008. Ammattina turvallisuus. Helsinki: WSOY

Aarnikoivu, H. 2008. Esimiehenä arjessa. Helsinki: WSOY

Helakorpi, S. 1999. Kouluttajan asiantuntijuus ja sen kehittäminen. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu. Helsinki: Yliopistopaino

Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P., 2008. Tutki ja kirjoita. 13.-14., osin uudistettu painos. Helsinki: Tammi

Kerko, P. 2001. Turvallisuusjohtaminen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Keskusrikospoliisi. 2010. Rikostorjunnan toimintamalli yrityksille. Viitattu 19.2.2010.
<http://www.poliisi.fi/poliisi/krp/home.nsf/pages/F2C72FFC33CAF163C22574C5002AC676>

Keskusrikospoliisi. 2009. Yrityksiin kohdistuvan ja niitä hyödyntävän rikollisuuden tilannekuva 2009. Viitattu 19.2.2010.
[http://www.poliisi.fi/poliisi/krp/home.nsf/files/Yrityksiin%20kohdistuva%20rikollisuus%207/\\$file/Yrityksiin%20kohdistuva%20rikollisuus%207.10.2009.pdf](http://www.poliisi.fi/poliisi/krp/home.nsf/files/Yrityksiin%20kohdistuva%20rikollisuus%207/$file/Yrityksiin%20kohdistuva%20rikollisuus%207.10.2009.pdf)

Konttinen, E. & Peltokoski J. 2004. Ympäristöprotestin neljäs aalto. Jyväskylä: Minervakustannus

Kuusela, H. & Ollikainen, R. 2005. Riskit ja riskienhallinta. Tampere: Tampere University Press

Laine, M. 2007. Kriminologia ja rankaisun sosiologia. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy

Leppänen, J. 2006. Yritysturvallisuus käytännössä: turvallisuusjohtamisen portfolio. Helsinki: Talentum

Paul, J-P. 2005. Tiedustelu 2000-luvulla. Helsinki: Tammi

Poliisi. 2010. Viitattu 19.2.2010. <http://www.poliisi.fi>

Sisäasiainministeriö. 2008. Sisäisen turvallisuuden ohjelma. Viitattu 19.2.2010.
<http://www.intermin.fi/intermin/hankkeet/turva/home.nsf>

Suojelupoliisi. 2010. Viitattu 19.2.2010.
<http://www.poliisi.fi/supo>

Lainsäädännölliset lähteet

Asetus poliisin hallinnosta. (A 1998/183). Viitattu 19.2.2010.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19960158?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=asetus%20poliisin%20hallinnosta>

Laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa. (L 2003/761). Viitattu 19.2.2010.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030761?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=laki%20henkil%C3%B6tietojen%20k%C3%A4sittelyst%C3%A4%20poliisitoimessa>

Laki poliisin hallinnosta. (L 497/2009). Viitattu 19.2.2010.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19920110?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=laki%20poliisin%20hallinnosta>

Rikoslaki. (L 626/1996). Viitattu 19.2.2010.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=rikoslaki>

Kaavioluettelo

Kaavio 1: Miten suojelupoliisin turvallisuusluennot vastaavat yritysten turvallisuustarpeisiin

Kaavio 3: Miten yritykset ovat pystyneet varautumaan rikosriskeihin suojelupoliisin turvallisuusluennon jälkeen

Kaavio 4: Miten yritykset saavat viranomaisilta tietoa rikosriskeistä

Kaavio 5: Suojelupoliisin turvallisuusluentojen ajallinen ja asiasisällöllinen hyöty yrityksille

Kaavio 6: Suojelupoliisin turvallisuusluennot saadun tiedon hyödyntäminen sisäisessä koulutuksessa

Kaavio 7: Kuinka usein suojelupoliisin turvallisuusluentoja pitäisi järjestää

Taulukkoluetelo

Taulukko 1: 8-kenttä SWOT suojelupoliisin EETT-työstä

Liitteet

Liite 1: Yritysten haastattelulomake